Przesyłka opłacona ryczałtem.

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ“
Vaikams — „VARPELĮ“

Nr. 28 | Vilnius 1938 m. rugpiūčio 5 d. | Pirmi metai

O KEI, ŠIUR, TENK JU

Kai mes susitinkame su Amerikoje gyvenančiais lietuviais, tai šituos žodžius iš jų lūpų dažnai girdime. Ir tai nieko nuostabaus, kadangi Amerikos lietuviai savo tarpe dažniausiai kalba angliškai. Klausome savo tautiečių kalbos ir nieko nesuprantame, kiti, girdėdami kalbančius angliškai, netgi pradeda abejoti, ar tai yra „mūsiškiai, ar gal anglikai“.

Šį faktą pažymime, neturėdami daug pavyzdžių, nes Vilniuje Amerikos lietuvių nedaug lankosi, o dar mažiau matome ekskursijų. Prieš keletą metų lankėsi mūsų mieste būrelis vyčių su tautiečiu Viesulu priešakyje. Stebėjomės tada, kai jie savo tarpe kalbėjo tik angliškai, nors visi gerai moka ir su mumis kalbėjo lietuviškai. Tą pat pamatėme, kai šiemet liepos 25 d. buvo atvykęs į Vilnių Amerikos lietuvių choras „Pirmyn“ tautiečio Steponavičiaus vedamas. Nuo pat susitikimo Vilniaus geležinkelio stotyje iki pat jų toje pačioje stotyje išlydėjimo tik ir skambėjo: „o kei, šiur, tenk ju, yes, Džony“ ir panašiai. Tikrai nekaip jautėmės, kai čia pat, esant su mumis, visi savo tarpe kalba angliškai. Ne todėl, žinoma, kad mus apkalbinėtų (greičiau, tai mes kitus apkalbame), bet todėl, kad negalime jų kalbai nei pritarti, nei ką nors prieš pasakyti. Klausome ir laukiame, kada jie pabaigs ir į mus prabils lietuviškai.

Mes, būdami įpratę savo gimtajai kalbai visame kame duoti pirmenybę, kažkaip gailėjomės tautiečių, kad jiems anglų kalba yra jau lengvesnė ir suprantamesnė, negu lietuviškoji, negu jų tėvų protėvių kalba, dėl kurios mes esame nepaprastai jautrūs.

Kai pietų metu buvo paklaustas choro vedėjas, ar dainininkų tarpe nėra iš šio krašto, p. Steponavičius linksmai atsakė:

— O yes. Yra čia toks vienas, tikras dzūkas. Šiur, Džony! — riktelėjo choro vedėjas. — Kur tavo tėviškė?

— Amerikoje, — pasigirdo stiprus Varėnos Jonelio bosas.

Tokio atsakymo susigėdino ir choro vedėjas. Apie tai daugiau nebuvo kalbėta, ir jau nekantriai laukėme pietų pabaigos, kad galėtumėm laisviau atsikvėpti, kad jie — amerikiečiai nevaržomai galėtų kalbėtis angliškai, o mes — vilniečiai lietuviškai. Supratome, kad jie sudaro vieną pasaulį, mes visai kitą. Jie amerikiečiai, mes europiečiai, jie biznio žmonės, mes idealistai. Bet ir jie ir mes esame lietuviai, esame to paties kraujo žmonės, esame vienos tautos nariai, nors gyvename vieni nuo kitų labai toli, nors dažnai vieni kitų nesuprantame.

Šis skirtumas daug kam mūsų duoda pagrindo daryti liūdnų išvadų, kad Amerikos lietuviai skubiai baigia nutautėti, kad po metų kitų Amerikoje su daugeliu lietuvių bus sunku susikalbėti lietuviškai. Toksai galvojimas turi pagrindo, o ypač atsiminus, kad anglų kalba išstumia ir iš privataus ir iš viešojo Amerikos lietuvių gyvenimo lietuvių kalbą. Bet iš kitos pusės dar yra kuo ir pasiguosti. Tos mūsų tautietės ir tautiečiai — jaunimas, gimęs ir augęs Amerikoje, baigęs angliškas mokyklas, vis tik moka lietuviškai ir kalba visai taisyklingai. Tai yra didelė garantija, kad jie negreit, o gal ir niekuomet nepamirš savo tėvų gražiosios kalbos.

Ne mažiau džiugina ir tas reiškinys, kad visi jie jaučiasi lietuviais, visi yra patriotai. Ir kai sutartinai užtraukia:

„Lietuviais esame mes gimę
Lietuviais norime ir būti.
Tą garbę gavome užgimę
Jei ir neleisime pražūti“

dar labiau įsitikiname, kad Amerikos lietuviai negreit nutrauks ryšius su savaja tauta, o gal ir niekuomet nenutrauks, nes kas mūsų, kad ir svetur gyvendamas, moka tėvų kalbą, kas su entuziazmu dainuoja lietuviškas dainas, tas iš tikro stovi ant stipraus ir pastovaus tautybės pamato.

Nepamirškime dar vieno svarbaus dalyko. Turime galvoje Amerikos lietuvių spaudą ir jų kultūrines bei ekonomines organizacijas. Kitoje šio numerio vietoje skaitytojai ras pluoštą žinių iš Amerikos lietuvių gyvenimo. Pasiskaitę tų žinių irgi galime pasidžiaugti, kad mūsų užjūrio broliai ir sesers su visais pasaulio lietuviais sudaro vieną didelę ir gražią šeimą — tautą, kurios vardas ir gerovė visiems mums yra brangūs dalykai.

Turint visa tai galvoje, nėra reikalo piktintis, kai girdime Amerikos lietuvius kalbančius savo tarpe svetima mums kalba. Tur būt, kitaip jau būti negalėjo ir todėl turime džiaugtis, kad tokioje milžiniškoje svetimoje jūroje mūsų tautiečiai ne tik nenuskęsta, bet gyvi ir sveiki dar ir mus aplanko.

Lenkijos Prezidentas Italijoje

Kaip jau buvo rašyta, prieš kelias savaites Lenkijos Prezidentas išvyko atostogų į Italiją, kur apsistojo viename kurorte prie Adriatikos jūros.

Dabar lenkų spauda praneša, kad šiomis dienomis pas P. Prezidentą buvo apsilankęs Italijos sosto įpėdinis Piemonto kunigaikštis.

Pasikalbėjimas su kunigaikščiu užsitęsė visą pusvalandį.

Pranešama taip pat, kad P. Prezidentas priėmė vieno įtakingiausio italų dienraščio korespondentą, su kuriuo kalbėdamas apibūdino Lenkijos—Italijos savitarpius santykius.

Turimomis lenkų spaudos žiniomis, P. Prezidentas netrukus sugrįšiąs į Varšuvą.

Dažnos traukinių katastrofos

Šiomis dienomis lenkų spaudoje pasirodė statistinių žinių apie traukinių katastrofas ir šiaip įvykusias nelaimes geležinkelio susisiekime.

Iš paduotų žinių aiškėja, kad 1937 metais Lenkijoje buvo 1.523 geležinkelio nelaimės. Daugiausiai traukiniai pervažiavo žmonių (312), traukiniai nukrito nuo bėgių 113 kartų, susidūrė 98 kartus ir visokių kitokių nelaimių buvo apie 1.000.

Per tas įvairias nelaimes buvo užmuštų 497 asmens, o sužeistų — 765.

Lordas Runcimanas jau Prahoje

Šio mėn. 3 d. į Prahą atvyko specialus Anglijos vyriausybės delegatas Runcimanas su keliais palydovais. Stotyje jį pasitiko Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris, Anglijos pasiuntinys ir daugelis kitų aukštų asmenybių.

Lordas Runcimanas pareiškė spaudos atstovams, kad jis nenorėjęs vykti, kadangi nujaučiąs savo misijos sunkumą. Bet atvykęs padėsiąs visas pastangas, kad tik galima būtų užtikrinti Čekoslovakijos vokiečių sugyvenimą su vyriausybe.

Ta proga Londono spauda plačiai rašo apie lordo Runcimano kelionę. Laikraščiai pažymi jo misijos svarbumą, bet drauge neslepia ir visų sunkenybių. Diplomatinis „Times“ korespondentas pareiške, kad Runcimano visi planai dar tebėra atviri. Taip esą ir protingiausia pasielgti tokiu sunkiu momentu. Runcimanas suinteresuotas Prahoje sueiti į santykius su atsakingais politikais ir mažumų vadais. Šiaip ar taip Prahoje jis nebus pririštas vietoje ir, jei laikas leis, jis nuvyks dar ir į Sudetų vokiečių gyvenamas vietas. Vis dėlto, Runcimanas turi gerą progą pasitarnauti taikai. „Daily Telegraph“ taip pat mano, kad dabartiniu momentu nereikėtų tikėtis, jog derybos duosiančios tuojau rezultatų.

Anglai Palestinoje imasi labai griežtų PRIEMONIŲ

Negalėdami įvesti ramumo Palestinoje paprastomis priemonėmis, anglai ėmėsi nepaprastai griežtų priemonių. Tuo tikslu į Palestiną atgabeno ne tik daug policijos, bet ir kariuomenės, su kurios pagalba mėgina palaikyti tvarką.

Tačiau arabai nenusileidžia ir, susiorganizavę į gerai ginkluotus partizanų būrius, ne tik užpuldinėja žydų kolonijas, bet dažnai susišaudo ir su anglų kariuomene. Anglai, išvesti iš kantrybės, išsiuntė į neramesnes apylinkes baudžiamąsias kariuomenės ekspedicijas.

Per paskutines kelias dienas keliose vietose anglų kariuomenė sugriovė apie 400 arabų gyvenamų namų ir suėmė apie 2.000 arabų, kurie visi bus teisiami. Griaunant namus, neleidžiama buvo nieko su savimi paimti ir todėl kelios dešimtys tūkstančių arabų liko ne tik be pastogės, bet ir be pragyvenimo šaltinio.

Kartu pranešama statistinių žinių apie užmuštuosius ir sužeistuosius Palestinoje. Kad žydų ir arabų kova yra vedama visu griežtumu, rodo statistinės žinios. Ir taip, praėjusį mėnesį Palestinoje buvo užmušta 148 arabai ir 60 žydų. Sužeistų buvo 256 arabai ir 201 žydas.

Lietuvos premjeras apie Vilniaus lietuvius

Praėjusiame „Aido“ numeryje skaitytojams padavėme dabartinio Lietuvos premjero kun. Vl. Mirono padarytą Lietuvos ir užsienio spaudos atstovams pranešimą apie svarbesniuosius Lietuvos politikos klausimus.

Padavę pareiškimo santrauką, pridėjome pastabą, kad telegramų agentūra PAT nieko nesuminėjo iš Lietuvos premjero pareiškimo Vilniaus lietuvių klausimu.

Šio mėn. 2 dieną Vilniaus lenkų dienraštyje „Głos Narodowy“ Nr. 126 buvo įdėta tokia žinia:

„Lietuvos premjero kunigo Mirono kalboje, kuri buvo pasakyta spaudos atstovų priėmimo metu, PAT pranešime ir oficialiame komunikate buvo išleista ši vieta, liečianti Lenkijos-Lietuvos santykius:

„Jeigu iš vienos pusės mūsų (vadinasi, Lietuvos) santykiai su Lenkija vystosi normaliai, tai, deja, nematyti, kad tasai faktas turėtų įtakos į Vilniaus krašto (Wileńszczyzna) lietuvių padėtį, nors santykius su Lenkija užmezgus buvo tikimasi iš lenkų administracijos kitokios taktikos.

Vilniaus krašto lietuvių visuomenės kultūrinio gyvenimo sąlygos—Lietuvos premjero nuomone—vis dar yra sunkios, ką lietuvių tauta gyvai atjaučia“.

Ta proga reikia pastebėti, kad kai kurie lenkų laikraščiai, paduodami tik ką pacituotą premjero Mirono pareiškimo ištrauką, įdėjo į ją kelis klausimo ženklus.

Lietuvos - Lenkijos pasienyje steigiamos muitinės

Lenkų spaudos pranešimu, pasirašius Lietuvai ir Lenkijai tiesioginio susisiekimo sutartis ir prasidėjus pačiam susisiekimui, šiomis dienomis prie sienos būsiančios įsteigtos trys muitinės: Durbiuose, Varėnoje ir Vievio muitinės skrius Skirmuntiškėje.

×

Prieš kelias dienas beveik visuose lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad Lietuvos pasiuntinybės Varšuvoje konsularinis skyrius būsiąs padidintas, nes dabartinis skyriaus personalas turįs labai daug darbo.

×

Lenkų spauda praneša, kad šiomis dienomis Lenkijos senato pirmininkas pulk. Prystoras lankėsi pas Lietuvos pasiuntinį min. Škirpą, padarydamas jam revizitą.

Taip gali būti tik Sovietų Rusijoje

Europos spaudoje vėl pasirodė žinių, kad netrukus Sovietų Rusijoje prasidėsiančios naujos politinės bylos, kuriose kaltinamieji prašys kuo smarkiau juos nubausti.

Jau dabar pranešama, kad Stalinas esąs sumanęs iš naujo išvalyti komunistų partiją, iš kurios dabar norima pašalinti trečdalis narių, kurių daugumui ir bus sudarytos bylos.

Kol tos bylos ruošiamos, jau dabar plačiai rašoma apie bylą, kuri yra sudaryta ilgamečiui Sovietų Rusijos teisingumo komisarui Krilenkai, kuris sėdi kalėjime kasdieną uoliai tardomas.

Tardo jį vyriausias Sovietų Rusijos prokuroras Višinskis, kuris pagarsėjo ypač 1937 metais didelėse politinėse bylose. Spaudos pranešimu, Višinskis dabar beveik kasdien deda komunistų laikraščiuose straipsnius, kuriuose buvusį savo viršininką Krilenką koneveikia paskutiniais žodžiais. Taip pat per radiją savo kalboje, pareiškė, kad jam bus ypatingai malonu kaltinti Krilenką, kuris nuo kelių mėnesių yra laikomas Leibos Trockio šalininku.

Vokietija ištrems visus žydus

Vokiečių spauda praneša, kad iki 1939 metų pradžios iš Vokietijos turės išvažiuoti dar apie 100.000 žydų. Tuo būdu iš viso nuo 1933 metų iš Vokietijos bus arba ištremtų arba patys išbėgo 250.000 žydų; Vokietijoje liko dar 550.000. Tačiau vokiečiai yra nusistatę ilgainiui ištremti iš Vokietijos visus žydus.

Šiuo metu daug Vokietijos žydų yra laikomi koncentracinėse stovyklose. Pasaulinės žydų organizacijos stengiasi savo tautiečius išvaduoti iš tų stovyklų. Bet vokiečiai išleidžia tik tuos, kuriems iš užsienio atsiunčiami atitinkami dokumentai.

Balkanų valstybių susitarimas

Prancūzų laikraščiai vienu balsu sveikina Solonikuose pasirašytą susitarimą tarp Bulgarijos ir Balkanų Santarvės. „Epoque“ rašo, kad laisvu sutikimu dabar buvo pakeistos dvi sutartys, kurias tuojau po karo turėjo priimti nugalėtoji valstybė. Tai ypač charakteringa, kad ilgą laiką Balkanai buvo neramumų židinys Europoje, o šiuo metu jie duoda pavyzdį. Mažosios valstybės, tokiu būdu susiartindamos, įsigyja jėgos, su kuria turi skaitytis ir didžiosios valstybės. „Oeuvre“ taip pat sveikina naują sutarimą sakydamas, kad Balkanų Santarvė padarė išmintingai, Bulgarijai suteikdama lygias teises ginklavimosi srityje ir panaikindama demilitarizuotas bulgarų Trakijos zonas. Dabar Bulgarijai buvo atsilyginta už jos kantrybę ir pavyzdingą vykdymą tarptautinių pareigų, nuo kurių vienašališku gestu atsisakinėja Vokietija. Nuo šio momento Bulgarijai nėra jokių kliūčių įeiti į Balkanų Santarvę.

Panašiai rašo ir anglų spauda, teigiamai įvertindama naują taikingo kelių tautų sugyvenimo sutartį.

Šis tas iš Amerikos lietuvių gyvenimo

Amerikos lietuviai lyginant su kitų tautų kolonistais, pavyzdžiui ir su švedais, kurie šiemet švenčia savo įsikūrimo Amerikoje 300 metų sukaktį, yra ypatingos pagarbos verti. Švedai, gaudami gausiai paramos iš savo tėvynės, daug daugiau nutautę negu lietuviai, jie neturi nei tokios gausios spaudos, nei tokių didelių organizacijų. Jie greitai prasigyveno ir suamerikonėjo. Tą pripažįsta ir pati švedų spauda.

Kultūriniam gyvenime Lietuvos lietuvis dar daug turės pavargti, kol galės pasivyti savo brolį, gyvenantį Amerikoje. Kad tai nebūtų tuščias pasakymas, pasiremkime kad ir negausia, bet užtat labai aiškiai kalbančia statistika. Mums yra žinomi šie Amerikoje lietuvių kalba išeiną dienraščiai: „Naujienos", „Laisvė", „Draugas", „Vienybė", „Vilnis". Pačių Amerikos lietuvių dabar yra apie 600.000. Taigi kiekvienam dienraščiui tenka maždaug po 120.000 žmonių.

Amerikos lietuviai patys, be jokios paramos iš šalies, likvidavo beraščius. Jų laikraščius leidžia kooperatyvinės bendrovės, tvarkomos nepaprastai demokratiškai. Pavyzdžiui, šiemet buvo sušaukti kai kurių dienraščių leidėjų, tų bendrovių pajininkų arba kaip jie vadina šėrininkų suvažiavimai. Suvažiavimuose buvo smulkiausiai išnagrinėta laikraščių kryptis, ko juose yra perdaug ir ko permaža; priimtos apyskaitos, rezoliucijos ir redakcijų sąstatas. Skaitytojai grupėmis ir pavieniai sveikino suvažiavimus kartu su pasveikinimu pasiųsdami vieną kitą dolerį savo mėgiamam laikraščiui paremti.

Visi dienraščiai turi ryškų savo politinį ir ideologinį veidą. Sekant Amerikos lietuvių spaudą, galima rasti labai idealių, net stačiai jaudinančių pavyzdžių. Labai dažnas mirdamas savo palikimo dalį paveda laikraščiui, tikėdamasis tuo paremti tą liekančią ideologiją, kuria jis buvo persiėmęs.

Bet Amerikos lietuviai turtingi ne tik laikraščiais. Jie turi daugybę gražių kultūros ir švietimo, susišelpimo ir ekonominės paramos draugijų ir organizacijų. Paimkime kad ir tokią Amerikos lietuvių darbininkų literatūros draugiją. Ji turi daugiau kaip 5.000 narių. Kiekvienas narys, kuriuo gali būti ištisa šeima, į metus sumoka tik pusantro dolerio nario mokesčio. Ir už tai jis gauna visus draugijos leidinius ir žurnalą „Šviesą". Amerikos lietuviai turi ir savo rašytojų, kurie Lietuvoje neminimi. Pavyzdžiui Mikas Rasoda yra išleidęs „Šliakerį", kurio visi 6.000 egzempliorių jau išpirkti, „Povilą Jurką", „Mortos Vilkienės divorsą" ir netrukus išeis didžiulė apysaka „Ūkanos". Amerikoje išeinančių lietuviškų knygų tiražas siekia 6.000 egzempliorių.

Tenka ne mažai stebėtis Amerikos lietuvių kruopštumu ir jų nuostabiu sąžiningumu. Knygas ir dienraščius jie išlaiko iš menkų prenumeratos ir aukojimų centų, viešai atsiskaitydami iki paskutinio cento. Draugija, išleisdama knygą, paskelbia, kiek ji sumoka autoriui, kiek išleidžia popieriui pirkti, kiek spausdinimui ir išsiuntinėjimui.

Amerikos lietuviai per savo draugijas, per kooperatyvinius susivienijimus išėjo didelę kultūros, sąžiningumo ir iniciatyvos mokyklą. Visos kultūros sritys jiems nėra svetimos. O atskirų draugijų kultūrinis lenktyniavimas ragina niekad nesustoti vietoje.

Kompozitoriui Mikui Patrauskui mirus, Lietuvoj susitvėrė to vardo fondas. Galima drąsiai ginčyti, kol šis fondas ką nors konkretaus padarys, Amerikos lietuviai Miko Petrausko vardui įamžinti išleis jo kūrinius. To darbo imasi Lietuvių Meno Sąjunga, kuri rūpinasi meno ugdymu Amerikos lietuviuose. Ji aptarnauja organizacinius vienetus lietuviškomis dainomis, muzika, scenos veikalais, paruošia paskaitas apie literatūrą, teatrą, muziką, poeziją. Šitai sąjungai priklauso 30 chorų ir tiek pat chorų mokytojų — vedėjų. Ji išlaiko specialės vaidintojų mokyklas. Bet panašių meno sąjungų Amerikos lietuviai turi ne vieną.

Reta rasti lietuvių koloniją, kur draugijos, klūbai neturėtų savo salių, svetainių, skaityklų, bibliotekų. Reikėtų be galo daug vietos norint išskaičiuoti viską, ką Amerikos lietuviai turi. Jie taip įsigijo savo iniciatyva, savo pastangomis, savo begaliniu troškimu siekti šviesos.

Amerikos laisvė davė progos lietuviams įrodyti, jog tose pačiose sąlygose kultūrinėse lenktynėse lietuvis gali pralenkti ir švedą ir vokietį. Tai yra brangus įrodymas mūsų tautos pajėgumo, tai argumentas prieš visus tuos kitataučius, kurie rodydami pirštu į Lietuvą nori pasakyti, kad mes atsilikėliai. Šituo atveju Amerikos lietuviai įrodė, kad lietuvių tauta ne tik gali lygintis savo pažangumu ir kūrybine galia su kitomis kultūringomis tautomis, bet ir jas pralenkti, reikia tik vienodų sąlygų. Tuo gali didžiuotis kiekvienas lietuvis, kuriam tautinė savigarba nėra svetima.

Iš „L. Ž.".

Amerikos lietuvių choro „Pirmyn" nariai, viešėdami Vilniuje, uždėjo gražų vainiką ant d-ro Jono Basanavičiaus kapo.

Ar bus amnestija

Teismai ir kalėjimai žmonijai yra pažįstami nuo seniausių laikų. Išvengti jų nieks negali. Tačiau geros valios žmonės daro pastangas, kad kalėjimų būtų kuo mažiau ir kad nereikėtų jų vadinti žmonių kankinimo įstaigomis.

Kalėjimas, kaip paprastai sakoma, yra tokia įstaiga, kurioje laikomi kokiu nors būdu nusikaltę, įtariami, pavojingi asmens. Taigi į kalėjimą gali patekti tik tie, kurie padarė kam nors: paskiram žmogui, visuomenei ar valstybei, kokią nors žalą, arba tie, kurie įtariami, kad gali arba galėjo padaryti tą žalą. Iš to išeitų, kad kalėjimuose sutalpinti tiktai blogi, kenksmingi žmonės.

Tačiau žmogaus kenksmingumas ir, apskritai, kaltė yra labai reliatyvus dalykas. Tai yra, kad tas pats žmogaus veiksmas, pasielgimas vienų bus skaitomas žalingas, kenksmingas, o kitų—naudingas. Taigi ir žmogus, kuris tą veiksmą padarė, įvykdė, vienų gali būti pavadintas nusikaltėliu, o antrųjų didvyriu, garbingu žmogumi. Pavyzdžiui, visi žinome, kokiose sąlygose teko gyventi lietuviams prieškarinės Rusijos laikais. Tada mūsų susipratę tautiečiai, kurie platino lietuvišką spaudą, kėlė mūsų tautinę sąmonę, rūsų valdžios ir teismų buvo smarkiai baudžiami. Rusų valdžia lietuvius vadino nusikaltėliais, žalingais asmenimis, tuo tarpu mes jų darbus laikėme ir laikysime dideliais.

Jeigu prisižiūrėsime valstybių gyvenimui, tai irgi pamatysime tuos pačius reiškinius. Valdomoji partija arba visuomenės dalis nenori leisti parodyti veikimą kitoms partijoms, kitų įsitikinimų žmonėms. Pavyzdžiui, Vokietijoje arba Sovietų Rusijoje kitokių įsitikinimų žmonės, negu hitlerininkai arba komunistai, yra žiauriai baudžiami. Tuchačevskis, Putna, Oborevičius ir visa eilė kitų Sovietų Rusijoje, Remas, gen. Šleicheris ir kiti Vokietijoje buvo nuteisti ir sušaudyti vien tik dėl to, kad truputį kitaip galvojo, negu Stalinas arba Hitleris.

Šios rūšies nusikaltėliai vadinasi politiniais nusikaltėliais, politiniais kaliniais. Dabar jų beveik kiekvienoje valstybėje yra labai daug. Šie nusikaltėliai dažniausiai yra aukštos doros, kilnių idealų, didelių pasiryžimų ir stiprios drąsos žmonės.

Bet yra ir kitos rūšies nusikaltimai, kurie visų žmonių vienodai vertinami. Tai kriminaliniai nusikaltimai. Už kriminalinius nusikaltimus (vagystę, apgavimą, žmogaus užmušimą ir t. t.) visur vienodai baudžiama, nes šie nusikaltėliai visiems vienodai kenksmingi. Šių nusikaltėlių jokia valstybė nenori laikyti ir, jeigu jie besislapstydami atbėga kiton valstybėn, tai sugauti išduodami atgal, kad už savo darbus būtų nubausti. Tuo tarpu politinių kalinių daugelis valstybių neišduoda.

Tačiau ir kriminalinių nusikaltimų daugelis nenori vienodai pripažinti. Už kriminalinius nusikaltimus daug kas kaltina ne tiktai nusikaltusį, bet ir gyvenimo sąlygas, santvarką. Tvirtinama ir įrodinėjama, kad daugelis kriminaliniu atžvilgiu nusikalsta vien tik todėl, kad yra skurdas, vargas, tamsumas, žema kultūra. Ten, kur yra gerbūvis, kur žmonės apsišvietę, aukšta kultūra, ten mažiau yra vagių, apgavikų, mušeikų, paleistuvių. Todėl sakoma ir skaičiais įrodinėjama, kad aukštos kultūros, didesnio gerbūvio, laisvės kraštuose, kaip politinių, taip ir kriminalinių kalinių yra mažiau. Juo valstybėje daugiau skurdo, juo didesnis tamsumas, juo žiauresnis politinis suvaržymas, juo ir kalinių daugiau.

Tačiau kalėjimų ir kalinių visur yra. Kadangi laisvė yra brangiausias turtas, tai ir jos atėmimas yra didžiausia nelaimė. Todėl nelaisvėje, taigi ir kalėjimuose esamų žmonių likimu dažnai susirūpina ne tiktai paskiri asmens, bet ir visa visuomenė. Kaliniai ne tiktai šelpiami, bet reikalaujama jiems laisvės, bausmės dovanojimo. Valstybės atitinkamos įstaigos, minėdamos savo tautos reikšmingus momentus, kartais paskelbia vadinamąsias amnestijas, t. y. tam tikriems kaliniams esti bausmės dovanojamos

Lenkijos visuomenės tarpe šiuo metu kilo susirūpinimo, kad besiartinant 20 metų nepriklausomybės paskelbimo sukakčiai būtų paskelbta amnestija. Ta amnestija turėtų paliesti ne tiktai politinius, bet ir kriminalinius nesikaltimus ir tai pirmiausia dėl to, kad iškilmingiau būtų paminėta 20 metų nepriklausomybės paskelbimo sukaktuvės (jos bus lapkričio 11 d.). Be to, amnestijos reikalaujama dar ir todėl, kad bent kiek būtų laisviau kalėjimuose, kad juose liktų tiek kalinių, kiek iš tikro jie gali sutalpinti.

Kaip oficialūs statistikos daviniai rodo, 1935 m. Lenkijos kalėjimuose buvo 55.895 kaliniai, 1937 m. — 59.496 kaliniai ir 1938 metais yra 68.841 kalinys. Taigi jų skaičius nuolat didėja. Kalėjimų visoje Lenkijoje 1937 metais buvo 333, o 1938 metais 3?0. Dėl to kalėjimuose nuolat vis darosi ankščiau. 1937 metais kalėjimuose buvo sutalpinta 143% kalinių daugiau, negu tie kalėjimai iš tikro gali sutalpinti, o 1938 metais 164% daugiau, negu sutalpinti pajėgia *).

Pagal amžių Lenkijos kaliniai skirstomi šitaip: iki 17 metų—751, iš jų 756 nuteisti ir 175 tardomi, 18—21 metų—6.406, iš jų 4367 nuteisti ir 2.039 tardomi, 22 m. 30.528, iš jų 5.934 nuteisti ir 7.594 tardomi, 31—45 metų — 22.207, iš jų 17.914 nuteisti ir 4.293 tardomi ir senesni kaip 46 m. — 5.116, iš jų 4.170 nuteisti ir 946 tardomi. Pagal tikybas: katalikų—51.308, pravoslavų — 10.941, evangelikų—794, žydų—4 406, kitų — 559 **). Nuteisti pagal nusikaltimus: prieš valstybę — 3.14?, prieš valdžią ir įstaigas—30.033, prieš viešąją tvarką ir religiją—4.124, už vogimą—149.49?, už sužeidimą — 36.672 ir t. t., iš viso — 526.076. Kaip matome, 526.076 žmonės laukia amnestijos, vieni tikėdami atgauti visišką laisvę, kiti laukia bausmės sumažinimo.

Kas.

*) Labiausiai perpildyti kalėjimai yra Liublino ir Vilniaus apygardos kalėjimuose. Pirmojoje šiemet sutalpinta 2?6% daugiau, negu pajėgia sutalpinti, o antrojoje — 180%.

**) Tautybės atžvilgiu kalinių statistikos nepaduota.

JUOZAS PAUKŠTELIS

Dėdė Vilkelis

5)

Būdavo, kada susėdame ant žemės bulvienės srėbti, tai šeši vaikai ir mažiausia šeši žalčiukai. Cha cha cha, kartą vieną jauną žalčiuką aš buvau net apsvaiginęs šaukštu. Aš srebiu aš bliūdo kopūstus. Kur buvęs, kur nebuvęs atsirango pas mane žalčiukas ir kiša savo snapą į bliūdą. Mane paėmė piktumas, kad drožiau šaukštu per galvą, žalčiukas vartaliokšt ir guli aukštielninkas, mat, apsvaigo... Bet kiek aš tada gavau nuo amžiną atilsį mamos šukuoti, tegul Dievas myli. Mat senovės žmonės žalčius mylėdavo, jiems ėsti duodavo, ne taip, kaip dabar...

Kartą amžiną atilsį tetušis šakalį skėlė ir kažkaip iš netyčių nukirto vyriausiajam žalčiui uodegą.

„Ar velnias čia tave nešiojo! Jei daugiau līsi po kirviu ir galvą nukirsiu", riktelėjo supykęs tetušis. Žaltys nusiminė ir pasirangė po suolu. Paskui aš matau, jis vaikščioja apie puodynes ir vis spiaudo į pieną. Aš nesupratau, ką jis ten daro. Kiek palaukus, iš kažkur parėjo mama ir pamatė žaltį nukirsta uodega.

„Na kas mano žalteliui uodegytę nukirto, kas?" mama klausia. Tuojau paėmė žaltį, apibarstė liekarstomis jo uodegą, aprišė švaria skepeta ir paguldė į mūsų lovą... Žalčiui atsileido širdis. Naktį jis atsikėlė ir išvartė visas puodynes, į kurias buvo prispiovęs... Rytą katė tik palakė iš tų puodynių išlieto pieno, tuoj bežiūrint pastipo. Mat, supykęs žaltys buvo visą pieną užnuodijęs. Jei, Dieve mylėk, mama nebūtų aprišusi žalčiui uodegos, ir mes būtume visi iškritę drauge su kate...

...Tokį protą seniau turėdavo žalčiai.

Pūstelėjo vėjas. Vilkelio plaukai ant pakaušio sušiuro. Kažką užsimąstė senis.

— Amerikoj dabar lyja.

— Iš kur, dėde, žinai?

— Kaip po žemių ima lyti, tuoj pas mus vėjas pučia.

— Argi Amerika po žemių?

— O ar tu nežinojai?... Jei dabar, kur mudu stovime, durtume tiesiai su kokiu ilgu virbalu, tad aiškių aiškiausiai pataikytume kokiam amerikiečiui į nosį...

Bet gana, vaike, laikas eiti gulti... Amerikoj dabar žmonės jau keliasi...

Pasirangė senis ir krivuliuoja į savo kiemą. Jo autai suplyšę ir naginės vos laikosi ant kojų.

— Palauk, dėde, matyt tamsta naginių nebeturi, šit pinigų — nusipirk.

— Dėkui, vaikeli, jei duodi pinigu, nusipirksiu.

Žiūri į pinigus, varto ir šypsosi.

— Cha cha, tu man „čvertką" davei...

— Kaip „čvertką", dėde?

— Na gi prie ruskio „čvertka" būdavo, kaip dabar penki litai... Oo, ką gi reiktų kad, ir tavo „čvertka" būtų, kaip anoji.

— Kokia anoji?

— Aa, aš turėjau stebuklingą „čvertką", anos, būdavo, niekaip negali išleisti...

— Argi yra tokių pinigų?

— Yra, kaip nebus... Jei žmogus esi vertas, tad pinigai tau visada, kaip stebuklingi... Bus jau penkios dešimtys metų atgal, kaip ruskių karalius buvo paskelbęs turkui „vainą". Ant tos „vainos" ir mane karalius pašaukė. Einu aš pėsčias į Panevėžį ir mąstau: „Kaip jau bus, taip". Staiga pamačiau priešais ateinantį seną senelį. Kad būtum matęs, vaikeli, koks gražus senelis: baltas, kaip obuolys, truputį susilenkęs. Terbelės perkelinės. Priėjo prie manęs ir sako:

„Kur dabar eini, mano vaike?"

„Į turko „vainą", — atsakiau aš jam.

„Ilgas kelias, mano vaike, turko žemė toli, už pat Dunojaus", senelis man sako. „Ar girdi, mano vaike, eidamas aš radau pinigą, imk, man jis nereikalingas, o tau kelionėj prasivers".

Paimu, gi sidabrinė „čvertka".

„Dėkui, dėkui, seneli", sakau. Imu aš jam ranką pabučiuoti, gi nebėra senelio, išnyko, kaip ugnyj sudegė... Dairaus, sakau, gal nuėjo. Kur tau — niekur nėra. Mat, vaikeli, tas baltas senelis buvo ne kas kitas, kaip Ponas Dievas. Seniau Ponas Dievas dažnai, elgeta pasivertęs, vaikščiodavo po žemę. Tik dabar žmonės perdaug nuodėmingi pasidarė ir Dievas nebelanko...

Nuėjęs aš į Panevėžį perku sau silkių už „čvertką". Užmoku Pasižiūriu paskui, gi „čvertka" man vėl kišenėj. Perku čvertkinį peilį, užsimoku, bet „čvertka" man į kišenę švilpt ir vėl įkrenta. Ko aš sau ne pirkau, ir čebatus ir naują kepurę, bet „čvertka" man kišenėj, kaip buvus, taip ir tebėra... Tik viena žydelka pamačiusi, kad aš tos „čvertkos" negaliu išleisti, pakerėjo mano kišenę. Kiek palaukęs graibaus—nebėra mano „čvertkos". Matyt, žydelka sau ją pasiliko... Oo, vaikeli, jei aš būčiau jos neišleidęs, dabar ponas būčiau...

Dėkui, vaikeli, sudiev.

Vilkelis užsidarė savo pirkelėje... Vėjas vis labiau šėla. Aš vaikščioju pakluonėj... Pasigūžusi Vilkelio pirkelė. Ji migdo daug vargo mačiusį, daug metų praleidusį ir prityrusį senį. Pirkelėje plaka pilksermėgio, naginėto talento širdis.

(Galas).

— Jau baigiasi Klaipėdos krašto seimelio posėdžiavimo laikas. Šių metų gruodžio mėnesio antroje pusėje įvyks naujojo seimelio rinkimai.

— Amerikos lietuvių choras „Pirmyn" iš Lietuvos išvažiavo liepos 31 d. Išvažiavimo išvakarėse Kaune, Karininkų Ramovėje jam buvo surengtos iškilmingos išleistuvės.

ĮSPŪDŽIAI IŠ OLIMPIJADOS

I Kelionės aprašymas

— Šiandie tu gavai leidimą vykti į pirmąją Lietuvos Olimpijadą, rytoj rytą išvažiuojame! — pareiškė uždusęs ir toks pats laimingas mano draugas, kuris irgi buvo vienas iš tų laimingųjų, gavusių leidimą.

Džiaugsmo virbulys pagavo širdį. Reikėjo skubėti ruoštis. Kai bematant atėjo šeštadienio vakaras, o sekmadienio rytą visi sportininkai ir jų globėjai turėjome išvažiuoti. Kiek džiaugsmo ir lakstymo! Laimingąją šeštadienio naktį daugeliui neteko suleisti akių. Sekmadienio rytą į stotį susirinko Olimpijados dalyviai - Vilniaus lietuviai, visi baltakelniai, baltmarškiniai, baltabačiai. Susirinko perone ties traukiniu, sušuko drausmingą „valio" ir sulipo į traukinį. Gražus lietuviškas vagonas, kurio sienos papuoštos visokiais Lietuvos Valstybės vaizdais ir vaizdeliais, traukte traukė ir tų akis, kur atėjo išlydėti. Dar minutė, dar dvi, ir traukinys ėmė judėti. Bėgo vaizdas po vaizdo, klabeno vagonų ratai, ir mes vis artėjome į pasienį... Štai Lentvaravas, lagaminų krata, švilpukas, siena ir kitas pasaulis, kiti žmonės, broliai lietuviai.

Čia jau nereikėjo niekam atidaryti savo lagaminėlio, rodyti savo pinigų. Iš džiaugsmo buvo užmiršti visi formalumai. Kažinkas pro langą pagavo iš lauko į vagoną mestą gražių gėlių vainiką su parašu:„Broliams vilniečiams, vykstantiems į Olimpijadą". Dar nespėjo visi to vainiko pamatyti, juo pasidžiaugti, kaip štai visa eilė naujų įspūdžių. Traukinys pamažėle sustoja Vievio stotyje. Iš tolo matome didelę minią žmonių. Vilniečių pasitikti ir pasveikinti atvyko senas ir jaunas, artojas ir valdininkas, žodžiu, kiekvienas, kas tik galėjo. Triukšmingas valio veržėsi dešimtis kartų iš visų pasitikusiųjų krūtinių. Pasipylė gėlių puokštės ir vainikai, pasklido giesmės, pabiro ašaros. Ir kietos širdys suminkštėjo. Biro ašara iš akių jaunajai mergelei, senajai moterėlei ir stipriam, it ąžuolui, uniformuotam valdininkui. Visi tą valandą gyveno vieną jausmą: tas pats džiaugsmas su kažkokiu liūdesio priemaišu, paskendęs nepaprastoje meilėje, teko aiškiausiai visiems tuomet pergyventi.

Vievyje Vilniaus olimpijadininkai pajuto daug broliško širdingumo, kurio niekuomet negalės užmiršti. Traukiniui sujudėjus, pasipylė į vagoną iš lauko mėtomos gėlės ir papirosai. Rūkantiems teko dar vienas malonumas patirti: jie „paragavo" pačios geriausios rūšies lietuviškojo dūmo. O „ragauti" buvo su kuo. Iš Vievio važiavo su vilniečiais jau visa eilė palydovų, korespondentų, laikraštininkų (jų tarpe vienas estas), dar vakar atvykusių pasitikti svečių iš Vilniaus. Visi jie visą naktį nemiegoję, vargę remontuojamoje Vievio stotyje, kitur negalėdami pasilsėti, kad tik galėtų vilniečius pasitikti. Klausai žmogus tų pasakojimų ir jaudiniesi. Už ką, — manai sau, — jūs, mieli broliai, mums tiek meilės reiškiate? — Ar verti mes tos meilės ir garbės? — galvojame sau.

— Na kaip pas mus patinka? — klausia vienas.

— O kaip jūs ten Vilniuje, broliai, gyvenate? — įdomu antram.

Trečiasis jau norėtų sužinoti, kas kuriame Vilniaus lietuvių laikraštyje dirba, kaip laikraščiai pagelbsti, kokių jie sunkumų ir vargų turi. Ketvirtasis pats pasakoja, kokią pažangą Lietuva yra padariusi, gyvendama nepriklausomu gyvenimu, ir nori palyginti du skirtingu kraštu. Penktasis, vagono kamputyje susiglaudęs, naudojasi kalbančiųjų pozomis ir vis čiksi - klapsi foto aparatėlį.

— Pasitrauk, Jonai, užstojai man vilnietę! Taip taip, panele, prašau gėles aukštėliau iškelti. Ačiū.

— Valio, valio, valio! — vėl girdime šaukiant. Auksiniuose saulės spinduliuose sutviškėjo orkestro instrumentai ir nuaidėjo Tautos Himno melodija. Jau Kaišiadorys! Pilnintėlė stotis žmonių. Ir vėl gėlės, ašaros ir kalbos.

— Duokite šen vilniečius! — šaukia balsai. — Valio svečiai ir viešnios! Valio vilniečiai! Valio-o-o, Valio-oo-o!

Prašau pasitraukti! Vilniečiai, eikite čia, pasirodykite!

Lipame iš traukinio, pasirodome, triukšmingas katučių plojimas ir ovacijos.

— Kodėl taip vėlai važiuojate? Juk mes jau vakar jūsų laukėme? — klausia kiti.

— Prašau nutilti! Dabar tars žodį ponas... Valio! — vėl šaukia susirinkusieji. Bet žodžiui tarti jau nebėra laiko. Vos girdimai, proreksniais, konduktorius sušuko „važiuojam" ir visi greitai sulipome į vagonus, o traukinys, lyg didžiuodamasis vežąs „nepaprastus" keleivius, pamažėle pukšėdamas, leidosi Kauno link.

— Gelžkelio ruožas nuo Kauno ligi Vievio truputį apleistas, — lyg teisindamasis pasakoja konduktorius. — Čia buvo labai mažas judėjimas. Bet netrukus ir šį ruožą pagražinsime, atremontuosime.

Mums tačiau viskas buvo gražu. Mielos, vaišingos ir širdingos veidų išraiškos, malonus sutikimas mus visus apsvaigino.

— Man reikia grįžti anksčiau, bet pasiliksiu viešėti su visais ligi galo, — iškilmingai pareiškia vienas sportininkų ekskursijos vyresnysis palydovas.

— Duok lietuviško dūmo, nors ir nerūkau, bet šį kartą sugadinsiu vieną papirosą.

— Prašau, prašau, pirmininke.

Taip besidžiaugdami, besikalbėdami, tolumoje pamatėme aukštus Kauno radijo stoties stulpus. Jau Kaunas netoli. Dabar galėjome lengvai įsivaizduoti, kaip būsime sutikti Kaune. Pamaži ėmėme rengtis. Sportininkų vadovas visiems sportininkams garsiai priminė duotuosius tvarkos įsakymus.

(B. d.) *V. M.*

Nėra ko savęs gėdintis

Vasaros metu mūsų kaimuose būna daug kitataučių vasarotojų. Vieni jų atostogauja visą laiką vienoje vietoje, kiti — turėdami laisvo laiko, lanko įdomesnes vietas. Tai vadinamieji turistai. Daugiausia vasarotojų yra iš šio krašto miestų, bet daug taip pat atvažiuoja čia praleisti atostogas ir iš tolimesnių Lenkijos miestų. Lietuviams ūkininkams dažnai tenka susidurti su vasarotojais. Čia, žiūrėk, pardavinėjamas pienas, čia nešama parduoti sviesto, sūrių, uogų ir t. t. Tai yra grynai prekybiniai reikalai. Bet ir čia mūsų ūkininkai neturi pamiršti esą lietuviai.

Tuo tarpu atsitinka, kad vienas kitas, pamatęs gražiau apsirėdžiusį poną, nei iš šio, nei iš to, ima jam pataikauti, bijo balsiau ir kalbėti, sarmatinasi prisipažinti esąs lietuvis.. Tai jau negarbinga! O dar blogiau, kai kiti lietuviai jaunuoliai (yra ir tokių) stengiasi kitataučiams girdint kalbėti nelietuviškai, lyg norėdami pasirodyti, kad štai žiūrėkite ir mes mokame jūsiškai kalbėti. Toks „pasirodymas" yra mūsų visuomenei ir tautai žalingas. Ką gi kitataučiai gali pamanyti apie tokius lietuvius, kurie bijosi prisipažinti prie savo tautybės? Laimė, kad tokių lietuvių yra nedaug, bet vis dėlto, kaip tenka girdėti, tai šen, tai ten jų pasitaiko. Tokie jaunuoliai turėtų susiprasti ir nesigėdinti savo tautybės. Esi lietuvis, tai ir sakykis. Nėra čia ko slaptytis ar bijoti. Kitas gal mano, kad, nuslėpdamas savo tautybę, gali įgyti kitataučių akyse daugiau pagarbos ir malonės. Ne. Dori kitataučiai negerbia tokių žmonių, kurie išsižada ar nuslepia savo tautybę.

Per didelis nusižeminimas kitataučių akyse taip pat nėra geras reiškinys. Tegu jie sau būna ponai, tegu gražiai atrodo, bet lietuvis valstietis neturi reikalo per daug lankstytis, nes taip darydamas save žemina. O turėtų žinoti' kad jis, kaip žmogus, yra lygus visiems kitiems žmonėms.

Bet iš kitos pusės, maža yra būti lietuviu ir viešai prisipažinti prie lietuvybės. Dabar, kaip sakyta, mūsų kaimuose yra privažiavę daug kitataučių. Kai kurie jų pirmą kartą yra atsiradę lietuviškose vietose. Ir jiems įdomu pamatyti, kaip lietuviai, iš tikrųjų, atrodo, kokia yra jų kalba, papročiai, menas ir t.t. Mūsų valstiečiai, visa tai žinodami, jausdami kitataučių atkreiptas į save akis, turėtų kaip tik parodyti jiems viską, kas yra lietuviška. Šiuo atžvilgiu galime būti labai atviri.

Kaip ir kuo kaimo lietuviai gali kitataučiams pasirodyti? Pirmiausia mūsų merginos. eidamos bažnyčion ar kokion pramogon, turėtų visuomet rėdytis tautiškais rūbais. Juk mūsų merginų tautiški rūbai yra labai gražūs. Gražios yra juostos ir savo darbo sijonėliai bei prijuostės. Čia merginos galėtų daug nusistebėjimo sukelti kitataučiuose savo gražiais audiniais.

Mūsų kaimas, apskritai imant, mėgsta dainuoti. Netgi sunkiausi vasaros darbai palydimi dainomis. Dainuojama einant darban, dainuojama dirbant darbą, dainuojama grįžtant iš darbo.

O mūsų dainos juk yra labai gražios ir kitataučiams, kurie nėra prieš mus nusiteikę, labai patinka. Todėl vasaros metu mūsų jaunimas, kur tik gali, turėtų kuo daugiausia dainuoti, platinti lietuvišką dainą.

Kartais kitataučiai prašo mūsų kaimo jaunimą padainuoti vieną kitą dainelę. Jaunimas, jeigu tik moka dainuoti, turėtų tokiais atvejais patenkinti vasarotojų prašymą. Juk tuo būdu lietuviška daina gali būti geriausiai platinama.

Neprivalėtų taip pat kaimo lietuvis slėpti ir savo gimtosios kalbos.

Taigi, kur tik galime, nesivaržydami rodykime savo lietuviškumą.

N. N.

TOLIMUOSIUOSE RYTUOSE NERAMU

Iš Tolimųjų Rytų ateina vis neramesnių žinių Dar nepasibaigė karas tarp Japonijos ir Kinijos, o jau, atrodo, turėsiąs prasidėti naujas karas — tarp Sovietų Rusijos ir Japonijos. Štai keli įvykę per paskutiniąsias liepos mėnesio dienas faktai, kurie aiškiai rodo, jog taip gali būti.

Sovietų Rusijos kariuomenės dalis Vladivostoko apylinkėse perėjo sieną Mandžukan ir užėmė Čangkufengo vietovę. Po to 300 rusų kareivių stengėsi užimti ir kitą vietovę ir dėl tos vietovės per 5 valandas ėjo atkaklus mūšis su japonais. Japonų kariuomenės būrys, lyg atsilygindamas, perėjo sieną į Sovietų Rusiją ir stengėsi įsitvirtinti viename kalne; vėl įvyko mūšis, kuris pasibaigė Sov. Rusijos kariuomenės būrio laimėjimu. Prie Čangkufengo, kurio rusų kariuomenės būrys nepanorėjo geruoju grąžinti japonams, įvyko dar stambesnės kautynės; jų metu krito apie 200 rusų kareivių, japonai jėga atsiėmė Čangkufengą. Per visą tą laiką buvo veikli ir Sov. Rusijos aviacija; rusų lėktuvai, pasak japonų spaudos, atskrisdavę į Mandžuką ir bombardavę japonų kariuomenės pozicijas, japonai besigindami šaudydavę į juos iš priešlėktuvinių patrankų ir kelis bene buvo suspėję numušti.

Visi šie faktai rodo, kad tarp Japonijos ir Sov. Rusijos kariuomenių yra prasidėjęs formalus karas, arba kad santykiai tarp tų valstybių būsią labai pablogėję. Dėl jų pablogėjimo yra susirūpinosios ir kitos valstybės, kurios bijo, kad prasidėjęs tarp jų karas nepersimestų Europon ir nevirstų antruoju visuotiniu karu. Tuo tarpu jos tik seka įvykių vystymąsi ir nė viena nesisiūlo sisikivirčijusias valstybes taikyti.

Spauda gyvai svarsto įvykius Tolimuosiuose Rytuose ir laužo sau galvas, kas būtent nori karo ir kas galėtų išeiti iš jo nugalėtoju. Vienos nuomonės, aišku, nėra.

Šiuo metu eina karas tarp Japonijos ir Kinijos. Japonija, pradėdama šį karą, tikėjosi greitu laiku nugalėti Kiniją, ją suskaldyti ir padaryti savo paklusniu įrankiu. Tuo tarpu karas tęsiasi jau ištisus metus ir jo galo vis dar nematyti. Jis, žinia, Japoniją žymiai nusilpnino, nes pareikalavo iš japonų nemažų aukų žmonėmis ir pinigais. Sov. Rusijai taip pat aišku, kad jos karas su Japonija neišvengiamas. Ji junta, kad japonai, pabaigę su Kinija, šoksią varyti rusus iš Tolimųjų Rytų, o gal ir visai iš Sibiro. Taigi Sov. Rusijai šiuo metu, atrodo, patogiausias laikas pradėti karą su Japonija, kol ji užimta karu su Kinija ir to karo gerokai nusilpninta, ir išvaryti ją iš *Azijos sausumos į salyną*. Tam karui ji jau yra sutraukusi bene per 400.C00 kareivių ir šios kariuomenės vadu paskyrusi žinomąjį maršalą Bliucherį. O kad Sov. Rusija šiuo metu nebijo Japonijos ir karo su ja nemano vengti, rodo taip pat ryškūs faktai.

Sov. Rusijos kariuomenės būrys buvo užėmęs Čangkufengą ir nenorėjo iš jo geruoju pasitraukti. Japonijos vyriausybei reikėjo reaguoti ir jos am asadorius Maskvoje tuo reikalu turėjo ilgesnį pasikalbėjimą su užsienių reikalų komisaru Litvinovu. Japonas tikėjosi, kad Sov. Rusijos vyriausybė būsianti nuolaidi, kaip buvusi iki šiol per susikirtimus dėl Mandžiūrijos geležinkelių ir kitais reikalais. Tuo tarpu Litvinovas pakalbėjo su japonu tokiu tonu, kokiu paprastai kalbama karo išvakarėse; vadinasi, Sov. Rusija šį kartą nė namananti Japonijai nusileisti. Japonams, kaip matėme iš faktų apžvalgos, prisėjo jėga išmesti rusus iš ginčytinos vietovės. O tai dar labiau paaštrino santykius. Po šio įvykio japonai, tiesa, skelbia, kad jie tikisi visus ginčus su rusais pabaigti geruoju, derybų keliu, tačiau ir patys netiki savo žodžiams: telkia kariuomenę prie sienos su Sov. Rusija ir ruošiasi atremti priešo puolimą.

Nesusipratimais tarp Sov. Rusijos ir Japonijos, kaip sakėme, yra susirūpinusios Europos valstybės. Japonija, kaip žinia, geruoju gyvena su Vokietija, o ši vėl nepakenčia Sov. Rusijos. Jei Sov. Rusija išdrįstų pradėti karą su Japonija, Vokietijai būtų gera proga *pulti* Sov. Rusiją *ir eiti jon naikinti* komunizmą. Bet kelias į Sov. Rusija turėtų eiti per viena tų valstybių. kurios skiria Vokietiją nuo Sov. Rusijos. Nė viena tų valstybių nepanorėtų geruoju praleisti Vokietijos kariuomenės ir greičiausiai priversta būtų pastoti jai kelią. Šito Vokietijos žygio Europa bijo ir su baime seka fakių eigą Tolimuosiuose Rytuose.

O naujas karas ten, atrodo, neišvengiamas...

KORESPONDENCIJOS

Varėna. Šiemet liepos 4 d. vizitavo Varėnos parapiją arkivyskupas R. Jalbžykovskis. Ta dieną į Varėną susirinko gana daug parapijiečių, taip pat buvo matyti ir iš tolimesnių parapijų žmonių

Ta proga tenka pažymėti, kad Varėnos parapijoje, išskyrus pačią stotį, kurioj taip pat yra nemažas nuošimtis lietuvių, visi kaimai yra lietuviški. Tuo tarpu bažnyčioje pamaldos taip sutvarkytos: kiekvieną sekmadienį 9 valandą yra laikomos mišios ir giedama visada, be jokios išimties, tiktai lenkiškai; be to, kas antrą sekmadienį ir laike sumos galima giedoti tiktai lenkiškai. Vadinasi, lietuviai, kurie sudaro žymią parapijos daugumą, tik kas antrą sekmadienį gali per mišias giedoti lietuviškai.

Pati vizitacija tarp atrodė: arkivyskupas į Varėną atvažiavo traukiniu. Jam sutikti lenkai pastatė prie stoties vartus. Lietuviai irgi ruošėsi: pynė vainikus, bet kur juos dėjo — nežinia, nes savo vartams statyti neturėjo vietos. Prie vartų arkivyskupą sutiko vietos valdininkai, karininkai, storastijos atstovas, svečiai-kunigai ir vietos klebonas kun. M. Pšemienieckis. Čia arkivyskupą sveikino lenkiškai vietos valsčiaus viršaitis ir šv. Vincento a Paulo dr-jos atstovas. Perėjus vartus, svečią pasitiko žydų atstovai su duona ir druska ir sveikino hebraiškai. Arkivyskupas tąja pat kalba jiems padėkojo. Lietuviai, nors iškilmėse ir dalyvavo, bet vyskupo negalėjo pasveikinti.

Prie bažnyčios arkivyskupą pasitiko vietos klebonas, prabilęs lenkiškai ir lietuviškai. Savo kalboje pažymėjo, kad, p a r a p i j o j e e s a m a g e r o s t v a r k o s (?), tik blogai, kad žmonės kaip ir kitur jaučia silpnumą prie degtinės. Po to kalbėjo arkivyskupas: pirma lenkiškai, paskui lietuviškai, pranešdamas savo atvykimo tikslą. Čia pat buvo suteiktas palaiminimas. Vėliau buvo mišios. Klebonas, prieš įeinant susirinkusiems žmonėms į bažnyčią, pranešė, kad lenkai eis bažnyčion, o lietuviai turi palaukti šventoriuje, jiems paskiau būsiančios antros mišios, per kurias galėsią giedoti lietuviškai. Lietuviai pasijuto nesmagiai, nes tapo išskirti iš tikinčiųjų skaičiaus. Netgi lenkų inteligentų tarpe pasigirdo pastabų, kad toks skirstymas niekuo nepagrįstas ir tik be reikalo erzina žmones.

Pasibaigus pirmoms mišioms, arkivyskupas pranešė lenkiškai ir lietuviškai, kad dabar, laike antrų, lietuviams skirtų mišių, bus teikiamas šventoriuje Sutvirtinimo Sakramentas.

Pasibaigus antroms mišioms, bažnyčioje buvo sakomas lietuvių kalba pamokslas. Kimšte prisikimšo pilnutėlė bažnyčia. Gražiai, gryna lietuvių kalba, turiningą pamokslą pasakė kun. St. Valiukevičius. Pamaldų baigoje suskambėjo galingai iš visų jaunų ir senų krūtinių: „Mes trokštam Dievo..." Pasibaigus bažnytinėmis pamaldoms, lietuviai tikėjosi, kad gal dabar galės pasikalbėti, bet ir šiuo žygiu nepriėjo, nes arkivyskupas tuojau išvažiavo. Todėl lietuviai arkivyskupo išlydėjime nedalyvavo.

Tremtinys.

Pavalakė, Lydos apskr. *Buvo krata.* Kaip „Aido" 26 nr. buvo rašyta, praėjusį mėnesį Rodunės apylinkėje viešėjo du iš Kauno atvykę kalbininkai N. Grigas ir J. Senkus. Jie buvo ir Pavalakėje, betyrinėdami lietuvių gyvąją kalbą. Pavalakėje buvo susidūrę su keliais senesniais žmonėmis. Liepos 22 dieną jie šiame kaime pernakvojo ir vyko toliau. Tuo pačiu laiku į Pavalakę buvo atvykę Rodunės policininkai Stasiakas ir Ružanskis, kurie kauniečius išlegitimavo ir praleido už kaimo. Po to sugrįžo Pavalakėn ir vietos gyventojo Boliaus Rasteikos namuose padarė kratą. Reikalavo parodyti užrašus, kuriuos, jų žiniomis, buvo palikę kauniečiai. Jiems paaiškinta, kad jokių užrašų nebuvo palikta. Tuomet policininkai išvyko toliau.

— Šiemet birželio 10 d. buvo suimtas ir nuvežtas kalėjiman nuteistas už miško medžiagos pasisavinimą vietos gyventojas Bronius Kaukelis. Tėvui užklausus, į kurį kalėjimą jis vežamas, buvo atsakyta, kad į Vilnių. Po kelių dienų tėvas nusiuntė į Vilniaus kalėjimą sūnui duonos. Bet duonos siuntinys iš Vilniaus sugrįžo su pranešimu, kad Br. Kaukelis esąs ne Vilniaus, bet Kobrynio kalėjime. Duonos siuntinį nusiuntus Kobrynin, ir iš ten sugrįžo su pranešimu, kad Br. Kaukelio ten kalėjime nėra. Bet kur jis yra, iš ten nepažymėta. Pagaliau, tėvas kreipėsi pas Lydos prokurorą, kuris atsakymo dar neatsiuntė. *Tėvas.*

VILNIAUS KRONIKA

Stojamieji egzaminai gimnazijon

Mus prašo pranešti, kad rudens stojamieji egzaminai Vytauto D. gimnazijoje prasidėsią rugpiūčio 31 d. 8 val. rytą. Kandidatų tėvai ar globėjai turi paduoti prašymus iki rugpiūčio 28 d. Peraugusius kandidatus gimnazijos direkcija galėsianti priimti, jei jie išgausią leidimą iš Vilniaus Apygardos Mokyklų Kuratorijos. Peraugusių kandidatų tėvai turi kreiptis su prašymu Kuratorijon per gimnazijos direkciją ir pridėti visus dokumentus; be dokumentų prašymai atmetami iš karto.

Viešėjo Kauno spaudos darbuotojas.

Šiomis dienomis į Vilnių buvo užvažiavęs Kauno lietuviškos spaudos darbuotojas ir Žemės Ūkio Rūmų valdininkas Jonas Ziminskas. Jis kurį laiką viešėjo Lydos apskrityje, kur rinko medžiagą Lydos apskrities monografijai parašyti.

Uždrausta leisti „Jaunimo Banga"

Vilniaus miesto gyventojas Emilijonas Paukštė, pasiremdamas atitinkamu spaudos įstatymu, š. m. liepos 14 d. buvo pranešęs Vilniaus miesto storastai, kad jis noris leisti savaitinį lietuvių kalba jaunimui skiriamą laikraštį „Jaunimo Banga".

Dabar tenka sužinoti, kad Vilniaus miesto storasta jau yra pranešęs Em. Paukštei, kad jam laikraštis „Jaunimo Banga" leisti uždrausta. Savo sprendimą miesto storasta motyvuoja tuo, esą, dar nepraėję vieneri metai, kai kažkas kitas esąs pranešęs, jog noris leisti panašaus pobūdžio ir pavadinimo laikraštį.

Apvogė šv. Mikalojaus bažnyčią

Šio mėn. 2 dieną naktį nežinomi šventvagiai pro zokristijos langą pateko į šv. Mikalojaus bažnyčią. Patekę į vidų, nuplėšė nuo šoninio altoriaus kelias votas ir išplėšė cimborijas. Policija stropiai seka, bet iki šiol šventvagiai dar neaptikti.

Surašinėjamas bendrabučių inventorius

Tenka patirti, kad nuo kurio laiko Lietuvių Labdarybės Draugijos valdiškam kuratoriui įsakius, surašinėjamas visų bendrabučių inventorius.

Bendrabučių vedėjus tvirtins Vaivadija.

Kaip žinia, nuo 1937 metu lapkričio mėn. Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugiją valdo valdiškas kuratorius J. Švedas, kuris dabar yra šios draugijos likvidatoriumi.

Iki 1937-38 mokslo metų pabaigos veikė visi Draugijos išlaikomi bendrabučiai. Koks bus bendrabučių likimas prasidėjus naujiems 1938-39 mokslo metams, nieko tikro nežinoma. Teko tik patirti, kad, jei bendrabučiai bus palikti, jų vedėjais galės būti tik tie, kuriuos patvirtins Vaivadijos Įstaiga. Ligšioliniai bendrabučių vedėjai savo metu yra padavę visus atitinkamus dokumentus ir dabar laukia atsakymo.

Kasinėjimai Gedimino pilies kalne

Kaip žinia, šiemet kasinėjimo darbai Gedimino pilies kalne yra varomi sparčiai. Iki šiol jau nemaža atkasta senos pilies sienų, kurios čia pat stiprinamos; be to, stengiamasi išlaikyti ligšiolinę jų išvaizda. O kai kasant buvo aptiktos medinės statybos liekanos, jos buvo atkasinėjamos labai atsargiai.

Kasinėjimo darbai bus vykdomi iki rudens ir paskui, tur būt, bus nutraukti iki pavasario.

Rengiama šiaurės mūgė Vilniuje

Vietos spaudoje pasirodė žinių, kad šiemet rudenį norima surengti Vilniuje ketvirta iš eilės vadinamoji šiaurės mūgė. Mūgei laikas numatytas nuo rugsėjo 17 iki spalių 2 dienos.

Pažymėtina, kad vietos lenkų spauda jau dabar spėlioja, kad į šiemetinę šiaurės mūgę atvyksią ir dalyvausią mūgėje Lietuvos pirkliai.

Rengiant šiaurės mūgę, norima išleisti jos vadovas-informatorius, kuriam jau dabar renkami skelbimai. Teko sužinoti, kad skelbimai vadove priimami tik lenkų kalba.

Tikėkime pažadais

Vietos kai kuriuose laikraščiuose pasirodė žinių, kad šiemet tikrai būsianti išgrįsta akmeninėmis plytomis svarbiausioji Vilniuje Mickevičiaus gatvė. Kiti netgi rašė, kad jau šią savaitę gatvė bus pradėta grįsti nuo Katedros pusės.

Tačiau kol kas darbai dar neprądėti.

Įspūdžiai iš Tautinės Olimpijados

Šiame „Aido" numeryje pradedame spausdinti įdomius mūsų laikraščio bendradarbio įspūdžius iš pirmosios Tautinės Lietuvos sporto Olimpijados.

Didelės audros

Iš šio mėn. 1 į 2 dienos naktį Vilniuje ir visame krašte buvo didelė audra su perkūnijomis. Audros metu daugelyje vietų įvyko gaisrų ir nuo perkūnijos žuvo keliolika žmonių.

900 protokolų

Spaudos pranešimu, per praėjusį liepos mėnesį Vilniuje policija surašė 900 protokolų. Daugiausia protokolų surašyta girtuokliams, kurie pasigėrę gatvėse kelia triukšmą.

Varšuvos cirkas į Kauną?

Šiomis dienomis į Vilnių žadąs atvykti cirkas iš Varšuvos. Pasak kai kurių vietos laikraščių, Varšuvos cirkas šio mėn. 12 dieną išvyksiąs į Kauną.

Vidurių šiltinė Vilniuje

Šiomis dienomis miesto centre susirgo keliolika žmonių šiltine. Sanitarinė valdžia ėmėsi visų galimų priemonių šiai ligai sustabdyti.

Redakcijos atsakymai

Gvazdikui. Kai kurie dalykai jau buvo kartą minėti. Kiti labiau svarbūs,bet bus įdėti vėliau. Prašome ir toliau mums bendradarbiauti.

Jonytei. Eilėraščiai dar negalima bus įdėti. Straipsneliu pasinaudosime.

K. R. Prašome nesistebėti. To žmogaus buvo tiesioginė pareiga kovoti su neigiamais reiškiniais. Tikėkitės, netrukus visa paaiškės.

Povilui. Kai ką dėl tam tikrų sumetimų išleidome. Dainorėlį galėtų nupirkti ir atvežti, kas važiuoja į Vilnių. Jų galima rasti Vilniaus lietuvių knygynuose.

K—ui. Vieną dalyką išleidome. Prašome tokius faktus aprašyti konkrečiai, nurodant žmonių pavardes, tų pareiškimų turinį ir t. t.

Adolfui Colnai. Tamstai laikraštį galėsime siuntinėti tik gavę prenumeratą.

Kr. Veličkai. Tokio turinio skelbimus dedame tik nuolatinių „Aido" prenumeratorių.

Marytei. Tuo tarpu nieko aiškaus pasakyti negalime. Kai ką sužinosime, pranešime.

SKAITYK IR PLATINK „A I D Ą"

Tolimuose Rytuose graudžia patrankos

Iš Tolimųjų Rytų gaunama vis neramesnių žinių apie kruvinus susirėmimus tarp Sovietų ir Japonų pasienio kariuomenės.

Pranešimuose ir vieni ir kiti giriasi laimėję ir podraug vieni kitus kaltina. Kuri pusė kalta, sunku pasakyti. Viena tik aišku, kad prie Sovietų Rusijos-Mandžūrijos sienos kas diena vyksta dideli mūšiai, kuriuose naudojami visų rūšių ginklai.

Mandžūrijos vyriausybės įsakymu, visi pasienio gyventojai yra evakuoti į krašto gilumą, nes Sovietų karo lėktuvai nuolat bombarduoja pasienio kaimus ir miestus, kuriuos podraug puola kariuomenė.

Atkakliausi mūšiai vyksta Čankufengo vietovės apylinkėse, kurios, kaip praneša užsienio spauda, eina iš rankų į rankas.

Įvairumai

Kapitonas kapralio adjutantas

Kas tarnavo kariuomenėje, tas gerai žino, kad šitaip negali būti. Kariuomenėje neturi adjutantų ne tik puskarininkiai, bet ir karininkai. Adjutantą gali turėti tik pulko, brigados ir divizijos vadai.

Tuo tarpu čia kalbama, kad kapitonas yra kapralio adjutantas. Tiesiog neįtikėtina, kad taip galėtų būti. Kas netikite, prašome perskaityti, kaip buvo.

Didžiojo karo metu 16-tame Bavarijos pėstininkų pulke tarnavo kapralo laipsnyje Adolfas Hitleris. Tiesioginiu jo viršininku buvo bataliono vadas kapitonas Videmanas. Kapralis Hitleris ne kartą stovėjo prieš savo viršininką nekrustedamas ir tada tikrai nepamanė, kad ateityje kapitonas Videmanas bus jo, kapralio Hitlerio, adjutantas.

Karui pasibaigus, kapitono ir kapralio keliai išsiskyrė: kapitonas Videmanas, pasitraukęs iš kariuomenės, užsiėmė ūkiu, o bedarbis Hitleris pradėjo organizuoti naują partiją. Praėjus porai metų, kai hitlerininkų partija gerokai padidėjo, jos vadas prisiminė savo viršininką kapitoną Videmaną ir jam pasiūlė prisidėti. Bet šis pamojo ranka, nenorėdamas skirtis nuo ūkio. Po kelerių metų Hitleris vėl kreipėsi į Videmaną, bet ir šiuo žygiu nieko nelaimėjo. Netgi 1933 metais, kai Vokietijos valdžia pateko į hitlerininkų rankas, kapitonas Videmanas nesidavė prikalbamas ir nei į partiją stojo, nei norėjo užimti siūlomos vietos. Viena, buvo ir yra kitokių įsitikinimų, o antra, nepatogu stovėti išsitiesiusiam prieš kaprali. Tačiau Hitleris, matyt, aukštai vertino buvusį savo viršininką, nes kiekviena proga kviesdavosi pas save, kol pavyko perkalbėti ir tada kapitonas Videmanas buvo paskirtas kapralio Hitlerio adjutantu, kuriuo Hitleris pasitiki, nes siuntinėja jį su svarbiausiomis misijomis.

Pavyzdžiui, šiuo metu visuose Europos laikraščiuose pilna žinių apie kapitoną Videmaną.

Vokiečiai išima iš apyvartos aukso pinigus

Vokiečių spauda praneša, kad Vokietijos keturių metų plano vykdytojas feldmaršalas Geringas šiomis dienomis išleido įsakymą, pagal kurį ligi šių metų rugpiūčio 15 d. nebegalios 10 ir 20 markių vertės aukso pinigai, išleisti dar prieš Didįjį karą. Nuo liepos 15 d. taip pat nebegalioja ir buvę Austrijos aukso pinigai. Visų Vokietijos ir, aišku, Austrijos piliečių minimi aukso pinigai iki rugsėjo 1 d. turi būti iškeisti valstybės banke. Tuo Vokietija mano pakelti trūkstamą aukso rezervą. Todėl ir piliečiai pakviesti vykdyti šitą įsakymą, visai neslepiant aukso pinigų.

Kaip buvo uždaryta Pirmoji Tautinė Olimpijada

„Lietuvos Aidas" taip aprašo pirmosios Tautinės Olimpijados uždarymą: „Nors dideli karščiai ir atostogų dienos daugelį kauniškių išviliojo į vasarvietes, miškus ir laukus, bet vis dėlto į valstybinį sporto aikštyną vakar susirinko keli tūkstančiai sporto entuziastų ir gerbėjų paskutinių Tautinės Olimpijados varžybų ir iškilmių. Vakar dar įvyko paskutinės futbolo rungtynės aukso, sidabro ir bronzos medaliams laimėti. Rungtynėms baigiantis į garbės tribūną atvyko ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas, užsienių reikalų ministeris St. Lozoraitis, švietimo ministeris prof. Tonkūnas, viceministeriai, aukštieji karininkai, keletas užsienių diplomatų ir Olimpjados vadovybė.

Pasibaigus rungtynėms, į aikštyną su vėliavomis išžygiavo ir rikiavosi aktyvieji Olimpijados dalyviai — sportininkai. Olimpiadoje įvairiose varžybose laimėjusieji pirmąsias antrąsias ir trečiąsias vietas buvo iškviečiami prie garbės tribūnos, kur ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas kiekvienam ar grupių vadovams asmeniškai įteikė aukso, sidabro ir bronzos medalius, asmeniškas ir užsienių lietuvių dovanas, kiekvienam laimėtojui paspausdamas ranką. Kadangi buvo daug Olimpijados laimėtojų, dovanų įteikimas užtruko daugiau kaip valandą. Gavusiems dovanas Olimpijados svečiai kėlė ovacijas, o gusarų orkestras grojo maršus.

Baigiant Olimpijadą, uždaromąjį žodį — kalbą pasakė ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas. Po kalbos nuvyka prie olimpinės ugnies, prie aukuro, apsupto vėliavų miško. Visiems sugiedojus tautos himną, nuleista olimpinė vėliava ir užgesinta olimpinė ugnis, kuri vėl bus sukurta tik po penkerių metų, atidarant antrąją Lietuvos Tautinę Olimpijadą.

KARAS ISPANIJOJE

Karo veiksmų apžvalga

Paskutiniu metu karo veiksmai pagyvėjo keliose vietose. Svarbiausioji, be abejo, fronto vieta yra į pietus nuo Ebro upės, kur gen. Franko kariuomenė jau nuo ilgesnio laiko stengiasi prasimušti į Valenciją. Čia nacionalistams vyriausybininkai smarkiai priešinasi ir užleidžia pozicijas tik po atkaklių ir kruvinų mūšių. Girdėti, kad šion vieton italai yra atsiuntę naujus savanorių būrius, kurie turi pavaduoti besikaunančius čia italus.

Vyriausybininkai netikėtai pradėjo pulti nacionalistus iš Katalonijos. Jie nori sutrukdyti nacionalistams jų žygį Valencijon. Dalis jų pasiųstos čia kariuomenės suspėjo persikelti per Ebro upę ir užpulti nacionalistus iš užpakalio. Gen. Franko buvo priverstas skubiai sutraukti pagalbą kariuomenei, besikaunančiai Valencijos fronte ir netikėtai užpultai iš dviejų pusių. Nacionalistai praneša, kad jie persikėlusias per Ebro upę vyriausybininkų dalis sunaikino. Vyriausybininkai tvirtina, kad jų kariuomenė ten laikosi ir visus priešo puolimus atremia.

Vyriausybininkai yra giliai įsiskverbę į nacionalistų frontą Ispanijos viduryje ir yra palikę nacionalistams tik siaurą žemės juostą, kuria sujungta pietinė nacionalistų Ispanija su šiaurine. Gen. Franko ir gen. Liano vedamos kariuomenės iš dviejų pusių užpuolė vyriausybininkus ir privertė juos toliau pasitraukti nuo Portugalijos sienos į rytus. Tokiu būdu nacionalistai tą juostą labiau praplėtė ir ketina šioje vietoje ir toliau spausti vyriausybininkus. Tai yra vadinamas Estramaduros frontas.

Gen. Franko gali baigti karą savo jėgomis

Havaso atstovas paklausė vieną gen. Franko artimą asmenį, kokių pasėkų susilauks nacionalistai, kai bus atšaukti svetimšaliai savanoriai. Tas asmuo, kuris gali būti laikomas gen. Franko nuomonės reiškėju, pasakė: „Nacionalistai dabar turi 800.000 kariuomenę. Jai vadovauja karo laukuose užgrūdinti karininkai, kurie per paskutinius karo veiksmus yra įrodę savo vertę. Iš svetimšalių nacionalistų eilėse yra maždaug 2.500 vokiečių ir 23.000 italų. Karo veiksmuose dalyvauja tik dvi italų divizijos, kurios įjungtos tarp ispanų pulkų fronte nuo Teruelio iki Viduržemio jūros. Tokiu būdu visi karo veiksmai dabar daugiausia remiasi nacionalistų jėgomis, su kuriomis gen. Franko tikisi pasiekti galutinę pergalę. Svetimšalių atšaukimas nacionalistams jau nepakenksiąs".

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. **Užsienyje — 2** doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. **Skelbimų kaina:** tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.